

Articles
Xavier Pla

CRÍTIQUES

Frenar l'entusiasme

Larry David és el cocreador de *Seinfeld*, una de les sèries televisives més exitoses dels anys noranta. Després de nou temporades, viu a Los Angeles, és multimilionari i, com que no té gaire res a fer, decideix tirar endavant *Curb your enthusiasm* (*Freneu el vostre entusiasme*), una nova sèrie que combina un divertit humor jueu nord-americà amb la sàtira de situacions extremes de la vida quotidiana. Larry David hi fa d'ell mateix, els seus amics en la ficció són els seus amics reals, de vegades filmen amb guions improvisats i cada capítol, de només trenta minuts, és una faula narrativa impecable. Larry és un home que sempre vol ser correcte, que demana perdó si s'equivoca, que creu que les formes de les coses tenen a veure amb el seu fons. Però també és un individualista, un neuròtic que quan va a comprar, als restaurants o al banc, observa amb un ull ben crític i maniàtic els comportaments socials convencionals.

Les normes, les convencions, el sentit de les paraules el porten sempre de cap. Quines normes regeixen una societat? Les escrites o les no escrites? La sèrie de Larry David es converteix en un ex-

cel·lent retrat sociològic de com avui s'imposen certs valors i de com les persones sensates poden acabar sent víctimes del pensament gregari. Quan, a la bugaderia, per exemple, li perden uns pantalons, no entén que li responguin que "ja se sap" i que faci el favor d'entrar en la roda: "Quedi's una peça d'algú altre". L'endemà veu pel carrer un individu que porta els seus pantalons i, lògi-

Monzó té un innegable sentit comú i fa un ús higiènic de la lògica

cament, explota. Per què ha hagut d'acceptar la norma no escrita de la bugaderia? Un dia que no porta diners i no pot pagar el pàrquing subterrani, assegura al vigilant que ho farà l'endemà. Però quan hi torna, el vigilant ja no és el mateix i li demana per favor que doni la quantitat al seu company. Aquest no ho fa. L'endemà hi torna a haver el primer vigilant, que l'escriu per haver-lo mentit. Una altra vegada ha d'anar al

metge. Meticulós com és, ha demanat hora per no haver-se d'esperar. Quan arriba a la consulta, es troba que una altra persona ja li ha passat al davant. Així, per què donen torn i hores?

Naturalment, la sèrie té moments hilarants d'humor irreverent: jueus, negres, homosexuals, cecs o paralítics són objecte més d'una vegada de crítiques sense pietat. Una escena inoblidable: el cas d'un sopar en què coincideixen un supervivent jueu de l'Holocaust amb un altre tipus de supervivent, un concursant d'un programa de televisió titulat *Survivor*...

Irritació contra la rutina intel·lectual

No hi ha dubte que el personatge televisiu de Larry David s'assembla molt al personatge públic que Quim Monzó ha anat presentant als lectors en els seus millors articles. No és només una curiositat o una casualitat. Comparteixen una calculada irritació contra el políticament correcte, contra la rutina intel·lectual, contra la pèrdua de sentit de les paraules. I tots dos es valen d'un innegable sentit comú i un ús higiènic de la lògica per desmascarar la farsa quotidiana de la vida política i els mitjans de comunicació. Després d'alguns volums recordats com a ve-

Esplendor i glòria de la Internacional Papanates

Quim Monzó
Quaderns Crema
Barcelona, 2010
Preu: 19 euros
Pàgines: 252

Poesia Joan Triadú

La poesia apassionant de Lluís Calvo

Lluís Calvo ha publicat una dotzena (o més) de llibres de poesia, els quals han tingut més premis que no pas ressonància. Amb *Col·lisions* (premi Octubre de poesia) crec que el poeta va més enllà que mai. A tot estimar i alhora *cum laude*, aquest darrer llibre faria pont amb el seu llibre d'assaig, estudis i pensament *Les interpretacions*, aparegut fa quatre anys. Encara més; la relectura d'aquest darrer (gairebé sempre en aquests

casos de la relectura se'n dedueix una lectura *nova*) puja pels poemes com la sang per un cos viu. Ara som, diria jo, allà on havíem d'arribar.

Arribar, però? No sé si és aquest el mot per a aquell repòs inquiet que es desprèn de la formulació d'uns poemes aplegats (per què?, pel temps, per la discutible contemporaneïtat?) però no condicionats en allò que tenen de moviment, o sigui de conseqüències, de vida. Per tant caldrà respondre, des de la lectura, en un sentit oposat, perquè a

mi la poesia de Lluís Calvo, ja des de *L'estret de Bering*, m'ha donat peu a un sentiment de punt de partença.

Però, dic jo, es pot parlar de *sentiment* si ens fem a dins d'aquest motllo abrivat i disponible, que s'engega als quatre vents i fa el que vol d'ell mateix? Doncs sí, perquè "les parts baixes i planes de la vida" -al·ludides al poema *Una remor*, un dels poemes més bonics de *Col·lisions*-, allà on "un temple és un supermercat", són espais que un cop assimilats, esdevin-

guts entenedors, no poden sinó titllar de *difícil* el poeta. El sentiment és aquí que s'espera, retrobat en aquesta "poesia que avança". ¿No era així com feia aquella definició de l'èpica? No es tracta de la "*poésie ininterrompue*" d'Éluard, un murmuri. Amb Lluís Calvo som en una versió de l'èpica moderna. Almenys després d'aquest llibre.

A *Col·lisions* hi ha que el poeta gosa tractant-se d'un poeta català qui sap si cal dir-ho així- estendre's. Com mai. Sí que a *Cent mil déus en un cau*

fosc ja hi ha, entre altres, el gran poema *La forja de la memòria*; però dient *gran*, cal voler dir també *extens, seguit, descriptiu, ampli, ambiciós*. A *Col·lisions*, aquest do -perquè ho és- de la quantitat (de la qualitat no cal parlar-ne, no fos cas que encara fóssim tan obvis com deia dels catalans del seu temps Josep Carner) arrenca de l'ambició de totalitat, del coratge que no es fa esqui i del gest de posar, el poeta, l'art a les seves ordres.

Caràcter discursiu

Una altra condició característica, evident, és el caràcter discursiu, aplicable a narratiu de mant poema. Una dotació exhibida en el nombre no pot deixar de fer-se, des de l'esperit del poema, un contingut carnal d'història. Per tal d'entendre'ns Lluís Calvo em fa saltar (en aquest sentit d'allò

JOSEP LOSADA

Quim Monzó ha presentat un nou recull d'articles publicats a la premsa

ritables antologies del periodisme literari, *Tot és mentida* (2000), *El tema del tema* (2003), Monzó acaba de publicar *Esplendor i glòria de la Internacional Papanates*. Només es diu a la contracoberta, però són en realitat articles publicats a *La Vanguardia* entre el 2001 i el 2004, seleccionats, traduïts del castellà i reescrits amb el mateix criteri d'exigència i qualitat, de netedat i precisió, que l'escriptor dedica als seus contes.

Amb dosis d'humor intel·ligent

Només el primer any del primer tripartit ja dóna a Monzó prou motius per identificar i ridiculitzar el papanatisme d'aquells que consideren que poden parlar des d'una autoatorgada superioritat moral. Hi reben els progressistes i els pedagogs, els introductors de la cultura de la plastilina a les escoles i els paladins del neopuritanisme, i tots aquells que, esforçant-se per no discriminar ningú, acaben dictant una societat absurda. No ha d'estranyar que Monzó trobi el papanatisme pertot arreu: es defineix com a "fill de la immigració i aficionat a observar el que m'envolta". Quan llegeix *desconstrucció* en un discurs polític, mira al diccionari el significat de la paraula i s'adona que la

gent la utilitza només perquè l'ha sentit o l'ha llegit. S'irrita quan sent per la ràdio que ja no es parla de "punts negres" de les carreteres sinó de "trams de concentració d'accidents". Es pregunta per què, si existeix la "violència de gènere", no es pot parlar de "violència de nombre": quan diverses persones maltracten una única persona. I, si el conflicte es dóna en una parella formada per dos homes o per dues dones, no seria millor parlar de violència? S'espera quan es troba una d'aquelles persones que, després de preguntar-te, et tallen abans que puguis respondre i comencen a explicar-te ells alguna altra cosa inversemblant. Riu pantagruèlicament quan s'assabenta que en una escola anglesa prohibeixen als professors corregir els exàmens amb color vermell perquè és "massa negatiu". Discuteix per què a l'aeroport els homes han de ser escorcollats per homes i les dones, per dones. Monzó acaba sempre demanant al lector que freni el seu entusiasme i moderi les seves il·lusions. Si una cosa ha anat malament, encara podria anar pitjor. I potser només el seu humor intel·ligent i la seva irritació mesurada li conserven la mirada directa i li estalvien el silenci.*

JOSEP LOSADA

El poeta Lluís Calvo

que anomeno èpica, *la poésie qui marche*) de Verdaguer al Guerau de Liost gloriós de les *Sàtires* i els *Somnis*. *Col·lisions* té la poesia discursiva, de gran sàtira, sovint i arrapada a una realitat total, incontenible, que sense mites ni egotismes, ens calia. Em farà dir heretgies -ho he fet sempre menys en el sagrat-, però no és un post de ningú, ni de Gabriel Ferrater; i sí que el posaria de costat amb Màrius Torres Sampere; un a les rotunditats del capdamunt de tota una vida, l'altre en la plenitud de l'obra en curs.

No faig comparances: només m'oriento pels senders més o menys indicatius, d'una poesia, la nostra, que segles amunt ja no és tan nostra, perquè de les cultures afins (o enllà, de les que a cada pas de la història són menys llunyanes) n'ha tret com n'ha aportat, sin-

gulars descobertes. Això fa exactament, a cada pas de llibre i àdhuc de poema, Lluís Calvo. En poesia sí que no tenim raó de patir, perquè encara que el poeta i el pensador -destriables només d'enfora- arrenquen del segle passat, són un far que marca el vint-i-u, "en un món de produccions artístiques que conformi totalment la realitat física", com diu ell, interrogatiu (*Les interpretacions*, p. 29) i respon que aquest món és el nostre. La seva poesia s'hi inscriu, però no es desdiu de la llibertat innata.

Una capsa de sorpreses

Per això *Col·lisions* és una capsa de sorpreses, amb un poema que avança, tan tendre i irònic alhora, com *Lamborghini Spyder* o la sèrie de breus bocades de poesia de l'apartat III, *Alçada* el primer, *Set* el darrer. El poeta gosa in-

troduir, entre els versos, la prosa de l'apartat IV, titulada *La imaginadora o l'escena del poema* i feta de pensaments. Em quedo per a mi un dels més senzills: *Amor* de títol i el que diu: "Aquí comença tot".

He deixat el meu exemplar de *Col·lisions* impresentable. Sóc antologista de mena (de raça, diria, si no se m'enfadessin) i vinga a triar: que si *Elogi de la felicitat* o bé l'espectacular exercici sense xarxa, saltant per la rima, de *La ballada dels últims cocodrils*. Em sembla que ja he esmentat *Una remor*, pura èpica, gran poema; però no em puc deixar els de la part cinquena, com ara *L'esclatxa*, *Amor ideal* i *El recompte*.

Cal dir més i més, però m'aturo a esperar un altre llibre de Lluís Calvo, sempre recomençat. No és això, al capdavall, l'avantguarda?*

Col·lisions

Lluís Calvo
Premi Octubre de poesia
Tres i Quatre
València, 2009
Preu: 12 euros
Pàgines: 94